

vonaltól határolt területen található, É-D irányban nyúlik el a vasút mentén. A megelőző feltárást a fenti vasútvonal korszerűsítéséhez kapcsolódó munkálatok tették szükségessé. Az ásatási terület az új vasútpálya nyomvonalában helyezkedett el.

2007. június 18. és július 19. között először szondázást, majd megelőző feltárást végeztünk. A Ny-i részen szórtan jelentkeztek az objektumok, és az innen előkerült leletanyag is csekély volt. A lelőhely K-i részén egy Kr. u. 1–2. századra datálható római temető körárkos sírjait tártuk fel. A temetőt egy dűlőút vágta ketté, az út és a meglévő vasútvonal területére eső temetőrészeket már korábban megbolygatták, ezek régészeti dokumentálására már nem volt lehetőség. A dűlőúttól Ny-ra két szabályos, de eltérő méretű körárkot, továbbá másik kettő szabálytalanabb körárok részleteit és egy lekerekített téglalap alakú sírt övező árkot tártunk fel. A sírt övező árkokban több helyen edénytöredékeket figyeltünk meg. Az árkok között egy homokkőlapokkal körbe rakott csecsemősírt és egy szórt hamvas sírt is dokumentáltunk, a benne talált üvegyöngyök alapján női temetkezés lehetett. Az egyik szabálytalan körárkokban nagy mennyiségű tegulatöredéket bontottunk ki, amelyek talán az egykori sír kirablása során kerültek az árokba. A dűlőút K-i oldalán négy szabályos körárok részleteit és hét szórt hamvas sírt tártunk fel. A sírok közül három volt a körárok közepén, a többi ezektől távolabb.

A sírok többségébe egy nagyobb urnát, egy kisebb korsót és egy tálat helyeztek. A 37. sírből két, növényi ornamentikával díszített, vékony falú szürke csésze került elő. A leggazdagabb sír a 45. sz. volt, amely két üvegurnát, egy nagyobb vörös edényt és egy kisebb szürke csészét tartalmazott. Figyelemre méltó az üvegurnák tetejére helyezett nagy mennyiségű lapos borostyángyöngy és egy üvegyűrű. A sírok mellett több kisebb objektumot figyeltünk meg, amelyek funkciója a temetőn belül egyelőre tisztázatlan.

Az 5760 m² nagyságú lehumuszolt területen a Kr. u. 1–2. századi római temető kilenc körárkának kisebb-nagyobb részletét, kilenc sírt és 30 egyéb objektumot tártunk fel. A humuszolás átlagos mélysége 60 cm. A temető nagyobbik része a földrajzi adottságok alapján valószínűleg a nyomvonalától K-i, ÉK-i irányban található.

Munkatársak: Nemes Donát, Szabó Eszter, Soós Zsolt, Vadász Norbert.

BASTICZ ZOLTÁN

6. Almásfüzitő, Foktorok

(Komárom-Esztergom megye) R, Ró

Az 1998-ban megkezdett vicus-ásatást 2007 augusztusában két héten át folytattuk a település Odiavum-Azaum castellumától DNy-ra eső területén. Az idei szezomban 70 m² nagyságú terület feltárást végeztük el teljes rétegmélységig, további 36 m²-t idő hiányában csak

részlegesen bontottunk ki. Cél az 1998-ban megnyitott, de teljes mélységig be nem fejezett szelvényeink feltárása volt. Az 1–2. szelvényekben nagy kiterjedésű kavicsos-köves felület jelentkezett, amit az akkori megfigyeléseink alapján útnak tekintettünk. A következő évek feltárási területéhez csatlakozó szelvényekben azonban nem találkoztunk.

Az utat 1998-ban egy helyen átvágtuk, melyben vékony kavicságyra fektetve törtkő alapozás jelentkezett. Felette 10–15 cm vastagságú kavicsréteget és helyenként újabb kősort figyeltünk meg. A rétegsor vastagsága az 5,5 m hosszú metszetfalban változó, miután a réteg részint modern kori bolygatásnak esett áldozatul.

Az 1. szelvény K-i felében az átvágott rész alatt egy ÉNy–DK-i irányú árok rajzolódott ki. A 2. szelvényt újból megnyitottuk és az 1. szelvény A–B metszetfalára merőlegesen tanúfalat hagyva átvágtuk a kavicsos felületet. Az 1998. évi megfigyeléseinkhez hasonló rétegződést tapasztaltunk. A metszetfalban kirajzolódott az út szerkezete, kettős törtkő alapozással. Az út kavicsrétegéből számos lelet, elsősorban kerámia került elő. Igencsak nagy számban találtunk különféle fémleleteket, többek között vas lándzsahegyet, bronz lószerszámcsüngőket. A kavicszásba építési törmeléket, fehér festésű vakolat- és kisebb-nagyobb teguladarabokat is beledolgoztak. Az utat a kavicszásból előkerült terra sigillata anyag alapján a 2. sz. végére, a 3. sz. elejére keltezhetjük. További tisztázást igényel azonban, hogy az út két időrendi fázisa vajon párhuzamba állítható-e az épületek kőperiódusainak keltezésével, vagy esetleg ezektől teljesen független, későbbi telepjelenség. A kérdés annál is inkább jogosan vetődik fel, miután az ideai ásatás során kirajzolódott, hogy a 22–23. és a 25., 27. szelvényekben jelentkező kavicsréteg ennek az útnak a folytatását alkotja. A fenti szelvényekben a kavicsréteg részint a falak felett és az épületek belsejében is jelentkezett, ami azt az elképzelésünket erősíti meg, hogy az utat az épületek elplanírozása után építették.

Az eddigi ásatási területtől K-re eső 46. szelvényben a bontást azon a szinten függesztettük fel, ahol szintén egy kavicsos útfelület jelentkezett. Ez az útszakasz beköttött az 1–2. szelvényben jelentkező úthoz. Az 1. szelvény nagy kiterjedésű kavicsos felszíne ugyanis az ÉNy–DK-i irányú útszakasz és a hozzá becsatlakozó ÉNy–DK-i irányú útszakasz csatlakozását rajzolta ki. A 46. szelvény kavicsos rétege az ÉNy–DK-i irányú út folytatását alkotja. A terület erőteljes modern kori bolygatottsága magyarázza, hogy a feltárt terület középső 30–40 m-es sávjában az utat nem tudtuk megfigyelni.

A 2/a szelvény kavicsrétegének elbontását követően kirajzolódott az 1998-ban észlelt árok Ny-i folytatása. Az árok a római kori település legkorábbi fázisából való, ami az 1. sz. végére–2. sz. elejére keltezhető és a palánkperiódus időszakát képviseli.

Ugyancsak a település korai időszakához sorolható az a téglalap alakú, lekerekített sarkú lakógödör, mely-

nek É-i fele a 2/a szelvény D-i felében jelentkezett. Laza, mindössze 10–15 cm rétegvastagságú betöltéséből nagy mennyiségű nyers színű és szürke kerámia, számos mécses-töredék és egy caliga talpának vasszegecsei kerültek elő. A lakógödör egyik legjelentősebb lelete egy 15 cm magasságú terrakottaszobor töredéke, melynek a feje hiányzik.

A római kori rétegek rézkori objektumokat bolygattak meg, ami azt eredményezte, hogy a római réteg alján a két korszak leletanyaga együttesen jött a felszínre. A római rétegek alatt három őskori cölöplyukra és két kisebb gödörre bukkantunk, ezek leletanyaga szórva-nyosnak bizonyult.

HORVÁTH FRIDERIKA

7. Alsópáhok, Paptag (MRT 1. k., 1/4 lh.)

(Zala megye) R, B, Ró

2007. november 12. és december 13. között próbafeltárást végeztem a 462/1, 462/2, 462/3 hrsz. ingatlanokon termálhotel építését megelőzően. A megkutatandó kb. 30 000 m² nagyságú területen 14 kutatóárkot jelöltem ki, ezek összterülete 3000 m² volt. Összesen 68 régészeti objektum került elő, melyek többsége hulladékgödör, építményekhez tartozó alapárkok és cölöplyukak. 1800 m² felületen a feltárást befejeztük, 1200 m² területen az objektumokat visszatemetjük, feltárást későbbre halasztottuk.

A próbafeltárási területe a Hévízdomb Ny-i lejtőjén, a Páhoki-pataktól K-re eső részen 121 és 112 m közötti Balti szint feletti magasságon helyezkedett el. Az objektumfoltokat átlagosan 50–70 cm mélységben, löszös altalajban, a szántásréteg alatt sikerült megfogni.

Az előkerült objektumok több mint fele őskori, a késő rézkori badeni kultúra, valamint a késő bronzkor (urnamezős kultúra) és a római kor időszakába sorolható telepjelenség (hulladékgödrök, kemence, épületekhez tartozó cölöphelyek valamint alapárkok). Az MRT által a terepbejáráson észlelt „római telep falainak kő- és téglanyagát” nem sikerült megtalálni, viszont az 1/6 számon említett péceli kultúrához tartozó telep nyomát sikerült lokalizálni.

A jelenlegi részleges megfigyelés mellett is kijelenthető, hogy az őskori objektumok és leletek a vizsgált terület K-i és középső részén, míg a római objektumok és leletanyag a terület K-i – az egykori vízmederhez közelebb eső részén – koncentráálódtak.

Az ásatás során feltártunk egy a badeni kultúra időszakába sorolható sírt, valamint egy szétdőlt római téglasírt is.

A késő rézkor időszakára keltezhető badeni kultúrához tartozó hulladékgödör alján (110 cm mélyen) került elő a bal oldalára fektetett, megközelítőleg É–D tájolású, zsugorított, melléklet nélküli női csontváz. A hulladékgödör aljára „dobott” test nagy valószínűséggel a más telepeken is megfigyelt jelenség, a halotti áldozati kultusz

egyik eleme. Az elhunyt korát és a halál pontos okát a későbbi antropológiai vizsgálatok tisztázhatják.

A téglasírból kis számban állat- és embercsontok valamint 2 kevésbé jellegzetes fazék szürke oldaltöredéke került elő. A sír struktúráját a rombolás miatt nem lehetett pontosan megállapítani. A téglasír oldalát a területre jellemző „lapos kővel” valamint homokkővel rakták ki és tegulával fedték. Sajnos, a sír fedésének technikáját (sátortető vagy lapos szerkezetű) és a sír pontosabb korát a pusztítás miatt nem lehet meghatározni. A római téglasír előkerülése nem meglepő, hiszen a 19. sz. második felében ezen a területen római téglasírt találtak, melyet az akkor előkerült mázas korsó, karperec valamint Nagy Konstantin érmek a 4. századra kelteztek. Valószínű, hogy a területen további téglasírok előkerülése várható.

Az ásatás területe nem érintette az 17/2 számon tartott „Hévízdomb nyugati lejtőjén nyitott kőfejtők környékén” elterülő késő népvándorlás kori temetőt. A temető, amely a mai Alsópáhok–Hévíz összekötőúttól É-ra helyezkedik el, a próbafeltárási tanúsága szerint nem húzódik D-i irányba, a Paptag-dűlő területére.

HAVASI BÁLINT

8. Alsózsolca, Simárd

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) R?, B?

2007. július 26-án helyszíni szemlét tartottam a lelőhelyen. A terület a betonelemgyártól a 37. sz. főút felé vezető műút mentén található, az ongai csavargyárhoz futó vasúti sínek után bal oldalon, a Simárd terület Ny-i részén, 1240 m-re a 37. sz. főút kereszteződésétől. A terület egy markáns domb, 114 m magas, É–D-i irányú, É-ről egy földút, D-ről pedig a vasúti sínek határolják. A dombnak legmagasabb része 100 m hosszú, ezen található a régészeti lelőhely. A területen őskori cserépdarabokat, paticsdarabokat és pattintott kőveket találtunk. A cserépdarabok jellegtelenek, homokkal soványítottak, feltehetően a réz- vagy a bronzkorhoz tartoznak. A lelőhely 940 m-re DDK-i irányban található a Bene halma nevű neolitikus lelőhelytől.

LENGYEL GYÖRGY

9. Arka, Bán-hegy

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa, B

2007. július 4-én a Lillafüredi kísérleti régészeti napokra készülve pattintásra alkalmas kőzeteket kerestünk a zempléni hidrokvacitforrások területén.

A Bán-hegy nevű területtől ÉK-i irányban található kiemelkedésen pattintott hidrokvacitdarabokat találtunk, melyekkel néhány őskori cserépdarab is előkerült, közöttük bronzkoriak. A pattintott kőeszközök zöme jellegtelen, bármelyik pattintott kőeszközt készítő régészeti korszak emléke lehet. Egyetlen kőeszköz sorolható pontosan régészeti kultúrához, egy szeletai babérlevél alakú hegy. A darab törött, pattintás közben tört el,